

2 Výchova a vzdelávanie v strednej škole

Podľa **zákona č. 245/2008 Z. z.** o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „*školský zákon*“) stredná škola zabezpečuje výchovu a vzdelávanie prostredníctvom výchovno-vzdelávacích programov.

Výchovno-vzdelávacie programy sú:

- výchovno-vzdelávacie programy pre školy (ďalej len „*vzdelávací program*“),
- výchovno-vzdelávacie programy pre školské zariadenia (ďalej len „*výchovný program*“).

Vzdelávací program je:

- štátny vzdelávací program,
- školský vzdelávací program.

Štátne vzdelávacie programy vymedzujú povinný obsah výchovy a vzdelávania na stredných školách, vydáva ich ministerstvo.

Štátne vzdelávacie programy obsahujú najmä:

- názov vzdelávacieho programu,
- konkrétne ciele výchovy a vzdelávania,
- stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním vzdelávacieho programu alebo jeho ucelenej časti,
- vzdelávacie štandardy,
- formy praktickej výučby,
- rámcové učebné plány,
- vyučovací jazyk,
- organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie v jednotlivých formách výchovy a vzdelávania,
- spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní,

- povinné personálne zabezpečenie,
- povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie,
- podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní,
- osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov.

Školský vzdelávací program je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie. Vydáva ho riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy. Musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania a so štátnym vzdelávacím programom.

Školský vzdelávací program obsahuje najmä:

- názov vzdelávacieho programu,
- vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania,
- stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu alebo jeho ucelenej časti,
- vlastné zameranie školy,
- dĺžku štúdia a formy výchovy a vzdelávania,
- učebné osnovy,
- učebný plán,
- vyučovací jazyk,
- spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní,
- personálne zabezpečenie,
- materiálno-technické a priestorové podmienky,
- podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí a žiakov,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy,
- požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.

Ak škola vzdeláva žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre nich podmienky prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu alebo prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Školským vzdelávacím programom môže byť aj medzinárodný program, ktorý sa uskutočňuje po písomnom súhlase ministerstva školstva a je v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa školského zákona.

Ak ide o novozriadovanú strednú školu, odborné vypracovanie školského vzdelávacieho programu zabezpečí zriaďovateľ školy a prikladá ho k žiadosti o zaradenie školy do siete škôl a školských zariadení.

 Školský vzdelávací program je riaditeľ strednej školy povinný zverejniť na verejne prístupnom mieste.

Na strednej škole sa uskutočňuje vzdelávanie podľa vzdelávacieho programu, ktorý poskytuje stredné vzdelanie alebo vyššie odborné vzdelanie.

* * *

Otázka č. 2:

Aké vzdelanie získava žiak po absolvovaní strednej školy?

Odpoveď:

Stredné vzdelanie, ktoré žiak môže na strednej škole získať, sa člení na:

- a) *nižšie stredné odborné vzdelanie (nižšie sekundárne), ktoré získa žiak úspešným absolvovaním*
- *posledného ročníka dvojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole,*
 - *posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v odbornom učilišti, ktorý sa ukončuje záverečnou skúškou, tretieho ročníka vzdelávacieho programu praktickej školy.*
- b) *stredné odborné vzdelanie (sekundárne), ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej trojročného a najviac štvorročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole, ktorý sa ukončuje záverečnou skúškou;*
- c) *úplné stredné všeobecné vzdelanie (vyššie sekundárne), ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej štvorročného a najviac osemročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v gymnáziu, ktorý sa ukončuje maturitnou skúškou;*

d) úplné stredné odborné vzdelanie (vyššie sekundárne), ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej štvorročného a najviac päťročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole, ktorý sa ukončuje maturitnou skúškou;

Žiak môže na strednej škole získať aj vyššie odborné vzdelanie (postsekundárne alebo terciárne), a to úspešným absolvovaním:

- najmenej dvojročného a najviac trojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole, ktorý sa ukončuje absolventskou skúškou;

- posledného ročníka súvislého šesťročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v konzervatóriu, ktorý sa ukončuje absolventskou skúškou, alebo posledného ročníka súvislého osemročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v tanečnom konzervatóriu.

* * *

Získané vzdelanie na strednej škole sa preukazuje dokladom o získanom vzdelaní na strednej škole, ktorý sa vydáva podľa § 18 školského zákona a môžu ich vydávať len stredné školy zaradené do siete. Vydáva ich riaditeľ strednej školy.

Na vydávanie dokladov o získanom vzdelaní na strednej škole sa vzťahuje **vyhláška MŠ SR č. 326/2008 Z. z.** o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív, vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia.

► Doklad o absolvovaní vzdelania v strednej škole je verejnou listinou.

Stredná škola zaradená do siete vydáva tieto druhy vysvedčení a iných dokladov o získanom vzdelaní (ďalej len „vysvedčenie“):

- vysvedčenie o záverečnej skúške,
- vysvedčenie o maturitnej skúške,
- vysvedčenie o záverečnej pomaturitnej skúške,
- vysvedčenie o absolventskej skúške,
- vysvedčenie s doložkou,
- absolventský diplom,
- výučný list.

Dotatok k vysvedčeniu o záverečnej skúške, k vysvedčeniu o maturitnej skúške, vysvedčeniu o záverečnej pomaturitnej skúške a absolventskému diplomu, musí obsahovať informácie o absolventovi strednej školy, získanom

vzdelaní, stupni vzdelania, obsahu štúdia a o dosiahnutých výsledkoch, funkcií vzdelania a ďalšie informácie a certifikáciu dodatku.

Žiakovi, ktorý úspešne vykonal **maturitnú skúšku**, sa vydá vysvedčenie o maturitnej skúške najneskôr do piatich dní od konania poslednej časti maturitnej skúšky; ak je poslednou časťou maturitnej skúšky externá časť maturitnej skúšky alebo písomná forma internej časti maturitnej skúšky a koná sa v mimoriadnom skúšobnom období v septembri nasledujúceho školského roka, vysvedčenie o maturitnej skúške sa vydá najneskôr do desiatich dní od jej konania. Na vysvedčení je uvedené hodnotenie žiaka v jednotlivých predmetoch externej časti maturitnej skúšky vrátane percentilu a všetkých foriem internej časti maturitnej skúšky. Na vysvedčení sa uvedie dátum konania poslednej časti maturitnej skúšky. Žiakovi triedy s bilingválnym vzdelávaním, ktorý úspešne vykonal maturitnú skúšku, sa vydá vysvedčenie o maturitnej skúške v oboch vyučovacích jazykoch, prípadne vysvedčenie v slovenskom jazyku a vysvedčenie v druhom vyučovacom jazyku.

Žiakovi, ktorý úspešne vykonal **záverečnú skúšku**, sa vydá vysvedčenie o záverečnej skúške najneskôr do piatich dní od konania záverečnej porady skúšobnej komisie pre záverečnú skúšku.

Žiakovi strednej odbornej školy sa po úspešnom vykonaní maturitnej skúšky v príslušných študijných odboroch alebo záverečnej skúšky vydá okrem vysvedčenia o maturitnej skúške alebo vysvedčenia o záverečnej skúške aj **výučný list**.

Žiakovi strednej odbornej školy sa po úspešnom vykonaní záverečnej pomaturitnej skúšky vydá vysvedčenie o záverečnej pomaturitnej skúške.

Žiakovi sa po úspešnom vykonaní absolventskej skúšky vydá **vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom**.

* * *

Otázka č. 3:

Aké povinné náležitosti musí obsahovať vysvedčenie?

Odpoveď:

Vysvedčenie podľa vyhlášky MŠ SR č. 326/2008 Z. z. o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív, vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia musí obsahovať:

- štátny znak Slovenskej republiky,
- názov školy,
- ročník, triedu,
- rok školskej dochádzky – uvádza sa iba počas plnenia povinnej školskej dochádzky a na konci školského roka, v ktorom žiak dovŕšil 16 rokov veku, sa

- na vysvedčení v doložke vykoná záznam o splnení povinnej školskej dochádzky,*
- *školský rok,*
 - *číslo žiaka v triednom výkaze alebo v protokole,*
 - *údaje o žiakovi (meno a priezvisko, dátum a miesto narodenia, rodné číslo, štátnu príslušnosť, národnosť),*
 - *súhrnné hodnotenie žiaka,*
 - *celkové hodnotenie žiaka,*
 - *miesto a dátum vydania vysvedčenia,*
 - *odtlačok úradnej pečiatky so štátnym znakom vyhotovený v červenej farbe,*
 - *podpis riaditeľa,*
 - *podpis triedneho učiteľa.*

* * *

Na doklade o získanom vzdelaní sa uvádza názov strednej školy a umiestňuje sa na ňom odtlačok úradnej pečiatky so štátnym znakom vyhotovený v červenej farbe s názvom strednej školy.

► **Štátna stredná škola a stredná škola samosprávneho kraja**

Na doklade o získanom vzdelaní na strednej škole vydanom školou zriadenou samosprávnym krajom alebo orgánom miestnej štátnej správy sa umiestňuje odtlačok úradnej pečiatky so štátnym znakom vyhotovený v červenej farbe.

► **Súkromná a cirkevná stredná škola**

Vysvedčenia, ktoré sú vydané súkromnými a cirkevnými strednými školami, obsahujú štátny znak len ako podtlač. Namiesto odtlačku úradnej pečiatky so štátnym znakom používajú pečiatku školy.

* * *

Otázka č. 4:

Aké doklady vydáva stredná škola o získanom stupni vzdelania?

Odpoveď:

Doklady o získanom vzdelaní na strednej škole sa vydávajú podľa príslušných ustanovení školského zákona (§ 18) a môžu ich vydávať len stredné školy zaradené do siete. Vydáva ich riaditeľ strednej školy.

Dokladom o získanom stupni vzdelania nižšie stredné odborné vzdelanie (nižšie sekundárne) a zároveň o získanej kvalifikácii je vysvedčenie o záverečnej skúške; v učebných odboroch určených štátnym vzdelávacím progra-

mom môže byť dokladom o získanej kvalifikácii aj výučný list; dokladom o získanom stupni vzdelania v praktickej škole je záverečné vysvedčenie.

Dokladom o získanom stupni vzdelania stredné odborné vzdelanie (sekundárne) je vysvedčenie o záverečnej skúške s doložkou a dokladom o získanej kvalifikácii je výučný list.

Dokladom o získanom stupni vzdelania úplné stredné všeobecné vzdelanie (vyššie sekundárne) je vysvedčenie o maturitnej skúške.

Dokladom o získanom stupni vzdelania úplné stredné odborné vzdelanie (vyššie sekundárne) a zároveň o získanej kvalifikácii je vysvedčenie o maturitnej skúške; v študijných odboroch určených štátnym vzdelávacím programom môže byť dokladom o získanej kvalifikácii aj výučný list.

Dokladom o získanom stupni vzdelania vyššie odborné vzdelanie (postsekundárne alebo terciárne), ktoré žiak získa úspešným absolvovaním najmenej dvojročného a najviac trojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole a úspešným zložením absolventskej skúšky je vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom s právom používať titul „diplomovaný špecialista“ so skratkou „DiS“; titul sa uvádza za priezviskom.

Ak žiak úspešne absolvuje posledný ročník súvislého šesťročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v konzervatóriu, ktorý sa ukončuje absolventskou skúškou, alebo posledný ročník súvislého osemročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v tanečnom konzervatóriu, dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom s právom používať titul „diplomovaný umelec“ so skratkou „DiS.art“, titul sa uvádza za priezviskom.

Doklady o získanom vzdelaní na strednej škole musia byť vydané na predpísanom tlačive schválenom ministerstvom školstva a v štátnom jazyku. Na stredných školách, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje dvojajazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny a v základných školách, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v dvoch vyučovacích jazykoch, a to v štátnom jazyku a v cudzom jazyku, sa doklad o absolvovaní vzdelania vydáva v štátnom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny a v cudzom jazyku.

Údaje na dokladoch o získanom vzdelaní sa musia zhodovať s údajmi o žiakovi uvedenými v príslušnej pedagogickej dokumentácii. Za zhodu údajov a správnosť vyplnenia tlačív zodpovedá riaditeľ školy. Podpisy na dokladoch o získanom vzdelaní musia byť vlastnoručné. V dokladoch o získanom vzdelaní je zakázané opravovať údaje.

Vysvedčenie z príslušného ročníka vzdelávacieho programu, po absolvovaní ktorého žiak získa stupeň vzdelania, obsahuje aj doložku s uvedením získaného stupňa vzdelania. K vysvedčeniu o záverečnej skúške, k vysvedčeniu o maturitnej skúške, k vysvedčeniu o záverečnej pomaturitnej skúške a k absolventskému diplomu vydá škola dodatok, ktorý obsahuje podrobnosti o absolvovanom vzdelávacom programe. Absolvent dostane dodatok k vysvedčeniu alebo k absolventskému diplomu súčasne s vysvedčením alebo diplomom.

Doklady o získanom vzdelaní sú verejné listiny.

* * *

Stredná škola vedie vysvedčenia v písomnej forme alebo v elektronickej forme, a vedie tiež evidenciu o počte prevzatých a vydaných tlačív vysvedčení.

Pozn.: Podľa § 3 vyhlášky MŠ SR č. 326/2008 Z. z. o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia vyhlášky na základe žiadosti žiaka alebo jeho zákonného zástupcu, stredná škola vydá odpis vysvedčenia na základe pedagogickej dokumentácie podľa osobitného predpisu, ktorý sa od prvopisu odlišuje tým, že v záhlaví má označenie „Odpis“. Ak nemožno získať všetky podpisy, ktoré boli na pôvodnom vysvedčení, stredná škola vypíše iba mená a priezviská a v doložke uvedie text: „Tento odpis súhlasí s prvopisom“. Doložku podpíše riaditeľ školy a pripojí odtlačok pečiatky školy vyhotovený v červenej farbe a dátum.

2.1 Druhy a typy stredných škôl

Podľa školského zákona strednými školami sú:

- gymnázium,
- stredná odborná škola,
- konzervatórium.

Gymnázium je všeobecnovzdelávacia, vnútorne diferencovaná stredná škola, ktorá pripravuje žiakov vo štvorročnom, v päťročnom alebo v osemročnom vzdelávacom programe a poskytuje úplné stredné všeobecné vzdelanie. Vzdelávacie programy gymnázia sú zamerané predovšetkým na prípravu pre štúdium na vysokých školách, môžu pripravovať aj na výkon niektorých činností vo verejnej správe, kultúre a športe.

Stredná odborná škola je vnútorne diferencovaná stredná škola, ktorá poskytuje žiakom odborné vzdelávanie a prípravu vo vzdelávacom programe príslušného odboru vzdelávania zameranom predovšetkým na výkon povolania, skupiny povolani a odborných činností.

Stredná odborná škola poskytuje žiakom odborné vzdelávanie a prípravu v členení na teoretické vyučovanie a praktické vyučovanie.

Typy stredných odborných škôl sú:

- stredná odborná škola s prívlastkom,
- stredná priemyselná škola s prívlastkom,
- stredná umelecká škola s prívlastkom,
- stredná zdravotnícka škola,
- obchodná akadémia,
- hotelová akadémia,
- policajná stredná odborná škola,
- stredná škola požiarnej ochrany.

Konzervatórium poskytuje komplexné umelecké a umelecko-pedagogické vzdelanie. Pripravuje žiakov na profesionálne umelecké uplatnenie a na vyučovanie umeleckých a odborných predmetov vo vzdelávacích programoch umeleckého zamerania.

Konzervatória sa členia na:

- *hudobné a dramatické konzervatórium* – poskytuje žiakom výchovu a vzdelávanie v študijnom odbore spev, hudba, tanec a hudobno-dramatické umenie v šesťročnom súvislom vzdelávacom programe, v ktorom žiak po ukončení štvrtého ročníka vykoná maturitnú skúšku a po ukončení šiesteho ročníka vykoná absolventskú skúšku;
- *tanečné konzervatórium* – poskytuje žiakom výchovu a vzdelávanie v študijnom odbore tanec v osemročnom súvislom vzdelávacom programe, ktorý sa v poslednom ročníku ukončuje maturitnou skúškou a absolventskou skúškou alebo podľa šesťročného vzdelávacieho programu, v ktorom žiak po ukončení štvrtého ročníka vykoná maturitnú skúšku a po ukončení šiesteho ročníka vykoná absolventskú skúšku.

Tanečné konzervatórium sa zriaďuje ako škola s celodennou starostlivosťou alebo ako internátna škola.

Výchova a vzdelávanie v konzervatóriu sa uskutočňuje:

- individuálne,
- v skupinách,
- kolektívne.

Konzervatórium poskytuje:

- nižšie stredné vzdelanie úspešným skončením štvrtého ročníka v osemročnom vzdelávacom programe,
- úplné stredné odborné vzdelanie úspešným vykonaním maturitnej skúšky,
- vyššie odborné vzdelanie úspešným vykonaním absolventskej skúšky.

Gymnázium, stredná odborná škola a konzervatórium poskytujú výchovu a vzdelávanie v študijných odboroch a učebných odboroch, ktoré sú zaradené v sústave odborov vzdelávania.

Pozn.: Ministerstvo ustanovuje všeobecne záväzným právnym predpisom sústavu odborov vzdelávania pre stredné školy, ich nadväznosť, dĺžku vzdelávania v jednotlivých odboroch vzdelávania a najvyšší počet žiakov v skupine na jedného majstra odbornej výchovy, učiteľa odbornej praxe alebo učiteľa umeleckej praxe a vecnú pôsobnosť príslušnej právnickej osoby, ktorá pôsobí v oblasti odborného vzdelávania a prípravy, alebo príslušných zástupcov zamestnávateľov k jednotlivým študijným odborom a jednotlivým učebným odborom.

2.2 Organizácia vzdelávania v strednej škole

Vzdelávanie sa v strednej škole organizuje:

- **dennou formou štúdia**, ktorá môže byť poldenná, celodenná, týždenná alebo nepretržitá,
 - poldenné vzdelávanie je organizované len v dopoludňajších alebo len v odpoľudňajších hodinách v rozsahu piatich pracovných dní v týždni,
 - celodenné vzdelávanie je organizované v dopoludňajších aj v odpoľudňajších hodinách v rozsahu piatich pracovných dní v týždni,
 - týždenné vzdelávanie je organizované v dopoludňajších aj v odpoľudňajších

hodinách v rozsahu piatich pracovných dní v týždni so zabezpečením ubytovania a stravovania;

- externou formou štúdia, ktorá sa uskutočňuje ako večerná, diaľková alebo dištančná.
 - večerné vzdelávanie je organizované pravidelne niekoľkokrát v týždni v rozsahu 10 až 15 hodín týždenne,
 - diaľkové vzdelávanie je organizované spravidla raz týždenne v rozsahu šesť až sedem konzultačných hodín,
 - dištančné vzdelávanie je diaľkové vzdelávanie prostredníctvom korešpondencie, telekomunikačných médií a iných prostriedkov, pri ktorých spravidla nedochádza k priamym kontaktom medzi pedagogickým zamestnancom a samostatne študujúcim žiakom.

V stredných školách možno dennú formu štúdia kombinovať s externou formou štúdia, v tomto prípade ide o kombinované štúdium. Dĺžka externej formy štúdia alebo kombinovaného štúdia je najviac o jeden rok dlhšia ako denná forma štúdia.

Vzdelávanie sa v strednej škole môže uskutočňovať aj formou individuálneho vzdelávania podľa individuálneho vzdelávacieho programu alebo podľa individuálneho učebného plánu. Pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku, sa vzdelávanie organizuje dennou formou štúdia alebo formou individuálneho vzdelávania.

2.2.1 Nadväzujúce formy odborného vzdelávania a prípravy

Nadväzujúce formy odborného vzdelávania a prípravy sú:

- nadstavbové štúdium,
- pomaturitné štúdium,
- skrátené štúdium.

Nadstavbové štúdium sa organizuje v odboroch vzdelávania stredných odborných škôl, ktoré nadväzujú na predchádzajúce odborné vzdelávanie a prípravu v príbuznom odbore vzdelávania ukončeného stredným odborným vzdelaním, a ukončuje sa maturitnou skúškou.

Nadstavbové štúdium poskytuje vyššiu úroveň všeobecného a široko profilovaného odborného vzdelávania a prípravy, ktorou sa žiaci zdokonaľujú pre kvalifikovaný výkon povolania a špecializujú sa na výkon niektorých technicko-hospodárskych činností prevádzkového charakteru, alebo sa pripravujú na ďalšie vzdelávanie.